

BAGÓ József

A közfoglalkoztatás intézményi alakulása 2015-ben

Magyarországon 2011. január 1-től létrejött a közfoglalkoztatás új rendszere. Az új modell lényeges eleme a közfoglalkoztatási jogviszony jogintézménye, amely több vonatkozásban eltér a munka törvénykönyvben szabályozott munkaviszonytól. Meghatározó az állami ösztönző rendszer, ebben a közfoglalkoztatási bér szabályozása, a Nemzeti Foglalkoztatási Alapból finanszírozott közfoglalkoztatási támogatások, továbbá azok más pénzügyi forrásokból működtetett állami kiegészítései. Az ösztönzés mozgatója a közfoglalkoztatás irányítási rendszere, illetve alapvetően a finanszírozási rendszer. Az alábbiakban a hazai közfoglalkoztatási rendszer alakulásának 2015. évi intézményi változásait mutatom be. Az összefoglalóban a témakörben a korábbi időszakról készített áttekintés (*Bagó 2015*) módszerét alkalmazom, célom „eszközt adni azok kezébe, akik az események megértésére és elemzésére törekednek” (*Busch - Cseres-Gergely, 2011*). Az áttekintés nem tér ki sem az elsődleges munkaerőpiac, sem a munkanélküli, illetve a szociális segélyezési rendszer változásaira¹ és hatásaira.

A közfoglalkoztatás céljai és célterületei

A Kormány 2015. évre a közfoglalkoztatás céljaként²

- a) az elsődleges munkaerőpiacról kiszorultak, különösen a munkaerőpiacon halmozottan hátrányos helyzetben lévő foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő, illetve álláskeresővel összefüggésben egyéb ellátásra nem jogosult álláskereső, az alacsony iskolai végzettségűek, a tartósan munka nélkül lévők (kiemelten a megváltozott munkaképességűek, a hajléktalanok, a menekültek és oltalmazott jogállásúak, a roma nemzetiségű álláskereső) foglalkoztatásának és foglalkoztathatóságának növelését;
- b) a közfoglalkoztatottak, ezen belül különösen az a) pontban meghatározott célcsoportok elsődleges munkaerőpiacra történő fokozatos (re)integrációjához leginkább szükséges és megfelelő, személyre szabott munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz és képzésekhez való minél szélesebb körben történő hozzáférését;
- c) az értékteremtő, hasznos, a helyi sajátosságokon alapuló, a település önfenntartását elősegítő programok indításának támogatását;
- d) a természeti és épített környezet védelmét;
- e) a vasúti pályahálózat, illetve az országos közúthálózat környezetének tisztántartását, a kapcsolódó területek növényzetének rendben tartását;
- f) a kulturális örökség elemeinek megóvását, a Magyarország területén lévő, jelenleg gondozatlan, pusztulóban lévő sírkertek, sírhelyek rekonstrukciójára irányuló kormányzati program megvalósításának elősegítését;

¹ Az utóbbiakról lásd például Mózer – Tausz – Varga (2015)

² A közfoglalkoztatás 2015. évi céljairól és a közfoglalkoztatással összefüggő, egyes döntést igénylő kérdésekről szóló 1044/2013. (II. 5.) Korm. határozat módosításáról szóló 1082/2015. (III. 3.) Korm. határozat

- g) a helyben megtermelt termények felhasználásával a közétkeztetés minőségének javítását, e tekintetben önellátó, önfenntartó települések kialakítását (ide értve a szociális földprogram megvalósítását is);
- h) a karitatív szervezetek közreműködésére fokozottan támaszkodva a rendezett közösségi terek, élhető települések megvalósítását;
- i) a helyi sajátosságokra, zártkerti területekre épülő fejlesztések megvalósítását;
- j) a roma lakosság lakhatását, társadalmi integrációját;
- k) a közfoglalkoztatottak fokozottabb bevonását a területi vízrendezési, vízkár-elhárítási és mezőgazdasági vízhasznosítási feladatokba;
- l) a szociális szövetkezetek alakulásához szükséges stabil gazdasági alap megteremtését;
- m) a területi és szezonális munkaerő-piaci különbségek kiegyenlítését, ezáltal a közfoglalkoztatásban résztvevők életminőségének javítását;
- n) az arra alkalmas közfoglalkoztatási programokban szociális szövetkezetek alakításának elősegítését; és
- o) a vidék lakosságmegtartó képességének növelését határozta meg.

A Kormány egyetértett továbbá azzal, hogy a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzési programok és munkaerő-piaci szolgáltatások részben európai uniós, részben központi költségvetési források terhére valósuljanak meg a területi felzárkózási koordinációs központi feladatok ellátására kijelölt állami szerv bevonásával.

2015. április 24-én a Kormány a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendeletet hatályon kívül helyezte³. A támogatások kihelyezésénél további körülmény volt, hogy a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet 4. melléklete szerinti települések csak 2016. január 1-jéig minősültek átmenetileg kedvezményezettnek⁴.

Év közben a Kormány a közfoglalkoztatás 2015. évi további céljaként határozta meg (egyben a belügyminiszter feladatául szabta) a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. ingatlanaiban lakó és lakbérfizetési kötelezettségének eleget nem tevő személyek, mint kiemelt célcsoport közfoglalkoztatási programokba történő bevonását, a program időtartama alatti folyamatos közfoglalkoztatás biztosítását⁵

A közfoglalkoztatási jogviszony

A közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény (a továbbiakban közfoglalkoztatási törvény) 2015. január 1-jétől hatályos módosítása⁶ lehetővé tette, hogy a közfoglalkoztatási jogviszonyban álló álláskeresők mentesüljenek a rendelkezésre állási és munkavégzési kötelezettségük alól arra az időre, amíg munkaviszony – ide nem értve a másik közfoglalkoztatási jogviszonyt – létesítése céljából történő állásinterjún vesznek részt. Erre az időre a közfoglalkoztatottakat megillető állásidőre járó bérre lettek jogosultak.

³ A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet

⁴ A közfoglalkoztatás szempontjából kiemelt településekről a 1044/2013. (II. 5.) Korm. határozat, a kiemelt kistérségekről a 1141/2013. (III. 21.) Korm. határozat rendelkezett.

⁵ 1488/2015. (VII. 21.) Korm. határozat

⁶ 2014. évi XCIX. törvény

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban foglalkoztatási törvény) módosítása 2015. január 1-jétől a közfoglalkoztatási jogviszonyban nem álló álláskeresőkhöz hasonlóan kötelezővé tette a közfoglalkoztatottak számára is a felajánlott, a foglalkoztatási törvény szerint megfelelőnek minősülő munkahely elfogadását. A közfoglalkoztatási törvény módosításával pedig az álláskeresőknek a megfelelő munkahely elfogadására irányuló kötelezettségének megszegése nem kizárólag az álláskeresői nyilvántartásból való törlést, hanem a közfoglalkoztatásból történő kizárást is magával vonta.

A közfoglalkoztatási törvény 2015. július 13. napjától hatályos módosítása⁷ megteremtette annak lehetőségét, hogy a közfoglalkoztatottakat – amennyiben településükön erre lehetőség van – egyszerűsített foglalkoztatásba⁸ közvetítse az állami foglalkoztatási szerv. A kizárási okok köre két új körülménnyel bővült: az álláskereső személyt három hónap időtartamra ki kell zárni a közfoglalkoztatásból, amennyiben az egyszerűsített foglalkoztatás keretében felajánlott munkát nem fogadja el, valamint a közfoglalkoztatáson kívüli egyéb foglalkoztatási jogviszonya munkavállalói felmondással vagy munkáltatói azonnali hatályú felmondással szűnt meg.

Kibővült továbbá a közfoglalkoztatási jogviszonynak minősülő jogviszonyok köre a közfoglalkoztatás keretében szervezett munkaerő-piaci szolgáltatásban való részvétellel, amelynek időtartamára a közfoglalkoztatottnak közfoglalkoztatási bér jár. Ennek időtartama naptári évenként legfeljebb három nap lehet, amelyhez szükséges a hatósági szerződést megkötő hatóság jóváhagyása is. Szövegpontosításra is sor került - a foglalkoztatási törvény rendelkezéseivel összhangban: az álláskeresőként való nyilvántartás szünetel, ha az álláskereső közfoglalkoztatásban vesz részt: közfoglalkoztatott lehet az az álláskereső is, akinek álláskeresőként való nyilvántartása a közfoglalkoztatási jogviszonya miatt szünetel, vagy rehabilitációs ellátásban részesül. Módosultak a határozott idejű munkaviszony létesítése esetén a közfoglalkoztatottat megillető fizetés nélküli szabadság feltételei is: az új rendelkezés a közfoglalkoztató által fizetés nélküli szabadság engedélyezésének maximális időtartamát 90 nappól 120 napra növeli, valamint az igénybevitelhez szükséges munkaszerződés helyett írásbeli nyilatkozatot kell bemutatni, amelynek határidejét a korábbi 5 nappól 2 napra csökkenti (a fizetés nélküli szabadság megkezdése előtt). A rendelkezés nem alkalmazható a közfoglalkoztatási jogviszony keretében a munkavégzéshez kapcsolódóan biztosított képzés vagy munkaerő-piaci szolgáltatás ideje alatt.

A közfoglalkoztatási törvény – a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvénnyel összhangban – rendezte a szabadság kiadásának módját, feltételeit, további részletszabályait. A szabadság kiadása a közfoglalkoztató kötelezettsége, előtte azonban meg kell hallgatnia a közfoglalkoztatottat. A közfoglalkoztatónak legalább tizenöt nappal előre közölnie kell a szabadság kiadásának időpontját és a szabadság mértékét a közfoglalkoztatottal, ellenkező esetben a szabadság csak a közfoglalkoztatott hozzájárulásával adható ki. A közfoglalkoztatott szabadság kiadásával kapcsolatos kérései főszabály szerint a közfoglalkoztatót nem kötik. Ez alól kivételt jelent, hogy a közfoglalkoztatott is jogosult évente hét munkanap szabadság kivételére az általa meghatározott időpontban. A közfoglalkoztatottnak erre vonatkozó igényét legalább tizenöt nappal a szabadság kezdete előtt be kell jelentenie. A szabadság kiadása az esedékességének évében kötelező. A szabadság tárgyét követő időszakban

⁷ 2015. évi CXII. törvény

⁸ 2010. évi LXXV. törvény

történő kiadására a közfoglalkoztatott oldalán felmerült ok miatt ki nem adható szabadság esetében lesz lehetőség.

A szabadság kiadásánál a munkaidő-beosztás szerinti munkanapokra, azaz a közfoglalkoztatottra irányadó beosztást kell alapul venni. Amennyiben nincs munkaidő-beosztás, a szabadságot az általános munkarend és a napi munkaidő figyelembevételével kell megállapítani. A szabadságot munkanapokban kell nyilvántartani. Módosultak a közfoglalkoztatásból való kizárás szabályai is: új kizárási oknak minősül, ha a közfoglalkoztatott az egyszerűsített foglalkoztatás keretében felajánlott munkát nem fogadja el, valamint ha a közfoglalkoztatáson kívüli egyéb foglalkoztatási jogviszonya munkavállalói felmondással vagy munkáltatói azonnali hatályú felmondással szűnt meg. Egyszerűsített foglalkoztatási igény bejelentése tekintetében új elem, hogy az egyszerűsített módon létesíthető munkaviszonyban foglalkoztatni kívánó munkáltató a munkaerő-igényét május 1-je és október 31-e között annak a településnek a polgármesterénél is bejelentheti, ahol a tervezett foglalkoztatás helye található.

*A közfoglalkoztatási törvény migrációval összefüggő módosításával*⁹ 2015. augusztus 1-jétől új célcsoporttal bővül a közfoglalkoztatottak köre. Közfoglalkoztatott lehet - a menekültügyi őrizetben lévő személy kivételével - kérelmének jogerős elbírálásáig az, aki menekültként, oltalmazottként, vagy menedékesként történő elismerés iránti kérelmet nyújtott be, vagy olyan harmadik országbeli állampolgár, akinek az idegenrendészeti hatóság kijelölt helyen való tartózkodását rendelte el¹⁰. A fentieknek megfelelően a közfoglalkoztató köteles a közfoglalkoztatási jogviszonyt azonnali hatályú felmondással – a kizárás esetkörén kívül akkor is – megszüntetni, ha a közfoglalkoztatottnak a menekültként, oltalmazottként vagy menedékesként történő elismerés iránt benyújtott kérelmét jogerősen elutasították, kivéve, ha az idegenrendészeti hatóság kijelölt helyen való tartózkodását rendelte el¹¹.

*A foglalkoztatási törvény migrációval összefüggő módosítása*¹², hogy a Foglalkoztatási és Közfoglalkoztatási Adatbázis a menekültként, oltalmazottként vagy menedékesként történő elismerés iránti kérelmet benyújtó (a továbbiakban együtt: elismerést kérő) közfoglalkoztatott, valamint az idegenrendészeti hatóság döntése alapján kijelölt tartózkodási helyen élő harmadik országbeli állampolgár közfoglalkoztatottakra vonatkozóan is tartalmaz jogszabályban meghatározott adatokat.

- Az elismerést kérő adatait az állami foglalkoztatási szerv a menekültügyi hatóság elismerésre irányuló kérelmet elutasító döntés jogerőre emelkedéséről szóló értesítése alapján az adatbázisból haladéktalanul törli, kivéve, ha az idegenrendészeti hatóság a harmadik országbeli állampolgár kijelölt helyen való tartózkodását rendelte el.
- A közfoglalkoztatásért felelős miniszter az adatkezelő tevékenysége feletti felügyelet gyakorlása és a közfoglalkoztatás szervezésével kapcsolatos feladatai eredményes ellátása érdekében ezen adatokba betekinthet.

⁹ 2015. évi CXXVII. törvény

¹⁰ A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 62. § (1) bekezdés a), c), d), f) pontok alapján.

¹¹ Ugyancsak az említett, 2007. évi II. törvény 62. § (1) bekezdés a), c), d), f) pontok alapján.

¹² Ugyancsak a 2015. évi CXXVII. törvény

A rövid időtartamú munka, az álláskeresési nyilvántartás és az álláskeresési járadék folyósításának szünetelése időtartamának hozzáigazítása a fizetés nélküli szabadság felemelt, legfeljebb 120 napos időtartamához megtörtént.

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól szóló 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet módosítása¹³ következtében 2015. szeptember 1-től - az alapvető jogok biztosának ajánlása alapján - az aktív korúak ellátására való jogosultsághoz szükséges ún. megelőző együttműködés¹⁴ időtartamába a közfoglalkoztatásban töltött idő is beszámít.

*A munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI.24.) NM rendelet módosításával*¹⁵ a közfoglalkoztatásba vonáshoz szükséges foglalkoztathatósági szakvélemény a kiállítástól számított két évig érvényes, a korábbi egy évvel szemben.

A közfoglalkoztatási ösztönző rendszer

A 2015. január 1-én hatályba lépett, *a közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér megállapításáról szóló 170/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet* módosítása¹⁶ szerint a teljes munkaidőben foglalkoztatott közfoglalkoztatott részére megállapított közfoglalkoztatási bér¹⁷ a teljesítménykövetelmények százalékos és teljes munkaidő teljesítésekor havibér alkalmazása esetén 79 155 forint. A teljesítménykövetelmények száz százalék feletti teljesítése esetén a közfoglalkoztatási bér növelhető. A teljesítménykövetelmények száz százalék alatti teljesítése esetén a közfoglalkoztatási bér csökkenthető. A közfoglalkoztatót a teljesítménybér alkalmazása esetén sem illeti meg többlettámogatás. Legalább középfokú iskolai végzettséget és szakképesítést igénylő munkakör betöltése esetén a közfoglalkoztatottat megillető garantált közfoglalkoztatási bér a teljes munkaidő teljesítése esetén havibér alkalmazása esetén 101 480 forint. A közfoglalkoztatási jogviszonyban foglalkoztatott munkavezetőt megillető közfoglalkoztatási bér a teljes munkaidő teljesítése esetén havibér alkalmazása esetén 87 090 forint. A közfoglalkoztatási jogviszonyban foglalkoztatott munkavezetőt megillető közfoglalkoztatási garantált bér legalább középfokú iskolai végzettséget és szakképesítést igénylő munkakör betöltése és a teljes munkaidő teljesítése esetén havibér alkalmazása esetén 111 660 forint.

A 2015. augusztus 1-től *a közfoglalkoztatáshoz nyújtható támogatásokról szóló 375/2010. (XII. 31.) Korm. rendelet módosításával*¹⁸ a közfoglalkoztatási jogszabályokba bekerült két új személyi kör (aki menekültként, oltalmazottként vagy menedékesként történő elismerés iránti kérelmet nyújtott be, vagy annak a harmadik országbeli állampolgárnak, akinek az idegenrendészeti hatóság kijelölt helyen való tartózkodását rendelte el) foglalkoztatható mind a hosszabb időtartamú, mind pedig az országos közfoglalkoztatási programokban.

¹³ 221/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet

¹⁴ Az állami foglalkoztatási szervvel való együttműködést jelenti.

¹⁵ 16/2015. (III. 30.) EMMI rendelet

¹⁶ 376/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet

¹⁷ Ebben az időpontban a minimálbér Magyarországon a vonatkozó, a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról szóló 347/2014. (XII. 29.) Korm. rendelet szerint a megegyező foglalkoztatási kategóriákban: 105.000 Ft, illetve 122.000 Ft. A foglalkoztatást helyettesítő támogatás havi összege (változatlanul) 22.800 Ft.

¹⁸ 204/2015. (VII. 23.) Korm. rendelet

2015. december 30. napjától a 375/2010. (XII. 31.) Korm. rendelet módosításával¹⁹ kibővült a napi 4 órás részmunkaidőben foglalkoztathatók köre a 2015. augusztus 1-től érvényes bővített személyi körrel. A kapcsolódó eljárási szabályok módosítása keretében az országos programok, illetve a mintaprogramok tekintetében új szabályok: mintegy „előzetes eljárás” keretében születik meg a miniszteri döntés, amelynek alapja nem a kérelem, hanem egy ún. „előzetes tervezet”. A közfoglalkoztatási támogatást igénylő a közfoglalkoztatási programról előzetes tervezetet készít (a továbbiakban: tervezet), amelyet a hatósági szerződés megkötésére hatáskörrel rendelkező hatósághoz kell benyújtani, amely azt a támogatásra vonatkozó javaslatával együtt 21 napon belül²⁰ továbbítja a közfoglalkoztatásért felelős miniszter részére. A közfoglalkoztatásért felelős miniszter az előirányzatnak közfoglalkoztatási program támogatására történő felhasználhatóságáról és a támogatás mértékéről a benyújtott tervezet alapján mérlegelési jogkörében dönt. A támogatásra irányuló kérelmet a miniszteri döntést követő nyolc napon belül lehet benyújtani.

Az illetékességi szabályok és a hatósági szerződés megkötésére vonatkozó hatásköri szabályok nem változtak.

A közfoglalkoztatási támogatások a korábbiakhoz hasonlóan mérlegelési jogkörben nyújthatóak. A mérlegelési szempontok közül kikerült a foglalkoztatni kívánt személy közfoglalkoztatásról szóló törvény szerinti prioritási szintjének kötelező figyelembe vétele. Új lehetőség, a közfoglalkoztató vállalhatja azt is, hogy a közfoglalkoztatási mintaprogramjából vagy a ráépülő közfoglalkoztatási programjából származó bevételeiből az általa foglalkoztatott személyek meghatározott hányadának a támogatás lejártát követő munkaviszony keretében történő továbbfoglalkoztatását biztosítja.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény új eljárási szabályaival (ügyintézési idő csökkentése, az eljárások felfüggesztésének visszaszorítása) összhangban 2015. december 30-ai hatállyal módosultak²¹ a támogatásra vonatkozó eljárási szabályok. Az országos közfoglalkoztatási programok és a közfoglalkoztatási mintaprogramok/ráépülő közfoglalkoztatási programok esetében a hatósági eljárásnak nem minősülő, a belügyminiszter pénzügyi-politikai döntésének beszerzésére irányuló eljárást követően van lehetősége az ügyfélnek kérelmet benyújtania. A miniszteri döntést követően a kormányhivatalok vagy járási hivatalok rövid időn belül, sommás eljárás keretében kötik meg a hatósági szerződést, így a közigazgatási hatósági eljárás ideje jelentős mértékben lerövidül.

A közfoglalkoztatási támogatások állami kiegészítései

A közfoglalkoztatási támogatások állami kiegészítései – különösen, ha a közfoglalkoztatást, illetve a közfoglalkoztatók tevékenységét és működési környezetét helyezük a középpontba – rendkívül széles skálán mozoghatnak. Ebben a fejezetben azonban részben módszertani,

¹⁹ 472/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet

²⁰ A 21 nap számításának kezdete a tervezet írásbeli benyújtása, és a felterjesztés azzal valósul meg, hogy a járási ügyintéző az ügyintézői javaslatot felterjeszti a megyének, országos program esetében a megyei ügyintéző az ügyintézői javaslatot felterjeszti a BM-be.

²¹ A közigazgatási bürokráciacsökkentéssel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2015. évi CLXXXVI. törvény

részben területi okokból csak a közfoglalkoztatási támogatásokhoz közvetlenül kapcsolódó más támogatások rövid bemutatására vállalkozhatunk²².

„A közfoglalkoztatással egybekötött szociális földprogramok megvalósításának támogatására” indított 2015. évi pályázati eljárás, amelyet az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő (a továbbiakban EMET) koordinált, 2015. január 29-én indult el²³, ezúttal önálló programként működött, amelynek célja az állam közfoglalkoztatásra irányuló törekvéseivel összhangban: a nyilvántartott álláskeresők, elsősorban a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők munkavállalásának elősegítése, az értékteremtő munka biztosításával közfoglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében. A 2015. évi pályázati kiírásban azonban csak a 2014. évi SZOC-FP-14-A komponensben nyertes szervezetek vehettek részt. A feladat végrehajtását vállaló nyertes pályázók²⁴ növénytermesztési és állattartási/tenyésztési projektet elsődlegesen közétkeztetést végző konyha ellátása céljából hajtottak végre. Az EMET által támogatott időszak: 2015. május 1. - 2016. április 30. Az EMET által nyújtott támogatás felhasználható volt a megvalósítással összefüggésben felmerült költségek fedezetére, mint a termesztéshez/tenyésztéshez szükséges anyagok vásárlása, szolgáltatások vásárlása, eszközvásárlás, mezőgazdasági gépek üzemeltetése, tanácsadás, termeléssel, tenyésztéssel összefüggő ügyintézési költség, mezőgazdasági gépek karbantartása, felújítása, mezőgazdasági tájékoztató előadás.

A közfoglalkoztatottak 2015. év eleji képzései a TÁMOP-2.1.6 „Újra tanulok!” című kiemelt projekt keretében a Nemzeti Munkaügyi Hivatal korábbi, 2014 októberében megjelent felhívása²⁵ alapján valósulhattak meg a 2014. december 1. és 2015. március 31. közötti időszakban²⁶.

A közfoglalkoztatás támogatásának irányítása

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) megszüntetésével összefüggésben a munkaügyi szervezetre vonatkozó szabályokat új státuszrendelet²⁷ foglalja össze. A közfoglalkoztatásért felelős miniszter irányítási jogkörei bekerültek az új rendeletbe, a Nemzeti Foglalkoztatási Alap felhasználásával kapcsolatos hatáskörök továbbra is differenciáltak maradtak²⁸.

²² A korábbi áttekintésben említést nyertek az egyes önkormányzati feladatokhoz kapcsolódó fejlesztési támogatás igénybevételeinek részletes szabályairól szóló 4/2014. (I. 31.) BM rendelet egyes szabályai. A „továbbvezetés” érdekében jelezzük, a támogatás a 2015. évben már nem miniszteri rendeleti formában, hanem pályázati kiírás keretében került kihelyezésre, ugyanakkor nem tartalmazott közvetlen közfoglalkoztatási elemet: <http://www.kormany.hu/download/2/48/50000/Fejleszt%C3%A9si%20p%C3%A1ly%C3%A1zati%20ki%C3%ADr%C3%A1s.pdf#!DocumentBrowse>

²³ http://www.emet.gov.hu/_userfiles/felhivasok/SZOC_FP/szoc_fp_15/palyazati_kiiras_szoc_fp_15.pdf

²⁴ http://www.emet.gov.hu/_userfiles/hirek/SZOC_FP/2015_05_05_dontes/szoc_fp_15_nyertes_excel_jav.pdf

²⁵ http://www.nfsz.munka.hu/engine.aspx?page=full_tamop_216_12

²⁶ Tehát 2013. óta a második téli közfoglalkoztatási program keretében.

²⁷ A Kormány 320/2014. (XII. 13.) Korm. rendelete az állami foglalkoztatási szerv, a munkavédelmi és munkaügyi hatóság kijelöléséről, valamint e szervek hatósági és más feladatainak ellátásáról. Amely egyidejűleg hatályon kívül helyezte a korábbi jogszabályt, a Nemzeti Munkaügyi Hivatalról és a szakmai irányítása alá tartozó szakigazgatási szervek feladat- és hatásköréről szóló 323/2011. (XII. 28.) Korm. rendeletet.

²⁸ Az NMH megszűnésével a (kifejezetten) foglalkoztatáspolitikai intézményrendszer szakmai irányítási és koordinációs feladatai a 2014. év végén a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz kerültek. Az NMH szakképzést és felnőttképzést érintő feladatait az újonnan létrehozott Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal látja el. Az NMH megszűnésével az informatikai rendszer működtetésével – így az álláskeresők nyilvántartási rendszerével – kapcsolatos feladatokat a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala látja el.

A közfoglalkoztatás irányítása további elemmel bővült, elindult a közfoglalkoztatási portál²⁹, amely híreket és széleskörű információkat szolgáltat a közfoglalkoztatás rendszeréről, létszám- és költségadatairól, aktuális és tervezett programjairól, valamint a közfoglalkoztatottakat érintő képzésekről és szolgáltatásokról. Mindezek mellett a honlap felületet biztosít a "jó gyakorlatok" és a főbb létszám adatok részletes területi bontásban történő bemutatására.

*A területi munkaügyi igazgatás is módosult, 2015. április 1. naptól - törvénymódosítás*³⁰ alapján - a korábban a szakigazgatási szervekhez telepített hatósági hatáskörök címzettjei a kormányhivatalok, illetve a járási hivatalok lettek, míg a volt szakigazgatási szervek a kormányhivatalokon belül főosztályi, a járási hivatalon belül osztály szinten működtek tovább. Az új szabályok szerint az eddig ágazatonként elkülönülten, megyei és járási szinten működő, önálló feladat- és hatáskörrel bíró szakigazgatási szervek³¹ a fővárosi és megyei kormányhivatal törzshivatalába integrálódtak. A kormányhivatalok és járási hivatalok egyes szakmai tevékenységei felett megmaradt a korábbról ismert irányítási rendszer, azaz a funkcionális irányítási jogköröket a miniszterelnökséget irányító miniszter, a szakmai irányítási hatásköröket továbbra is a szakmai irányító miniszterek gyakorolják.

Az új szabályok szerint a kormányhivatalok foglalkoztatási főosztályai a foglalkoztatási és közfoglalkoztatási feladatok körében ellátják az állami foglalkoztatási szerv, a munkavédelmi és munkaügyi hatóság kijelöléséről, valamint e szervek hatósági és más feladatainak ellátásáról szóló kormányrendeletben és egyéb külön jogszabályokban meghatározott, a kormányhivatal feladat- és hatáskörét érintő feladatokat. A kormányhivatal foglalkoztatási feladatokat ellátó szervezeti egysége végzi a Nemzeti Foglalkoztatási Alappal kapcsolatos gazdálkodási, nyilvántartás-vezetési és adatszolgáltatási feladatokat, illetve az európai uniós források felhasználásával kapcsolatos szakmai és pénzügyi feladatokat. A foglalkoztatási főosztályok a munkavédelmi és munkaügyi ellenőrzési feladatok körében ellátják az állami foglalkoztatási szerv, a munkavédelmi és munkaügyi hatóság kijelöléséről, valamint e szervek hatósági és más feladatainak ellátásáról szóló kormányrendeletben és egyéb külön jogszabályokban meghatározott, a kormányhivatal feladat- és hatáskörét érintő feladatokat.

Megkezdte működését a Belügyi Tudományos Tanács Közfoglalkoztatási Munkacsoportja³², amelynek célja a közfoglalkoztatás-tervezés és irányítás tudományos igényű, elméleti hátterének biztosítása. A Munkacsoport és a BM Statisztikai, Elemzési és Monitoring Főosztálya 2015. november 25-én tudományos-szakmai konferenciát³³ rendezett „A közfoglalkoztatás aktuális kihívásai – javasolt fejlesztési irányok” címmel.

²⁹ <http://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/>

³⁰ Az egyes közigazgatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi VI. törvény 27-29. § módosította a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. évi CXXVI. törvényt. A Miniszterelnökséget vezető miniszter a fővárosi és megyei kormányhivatalok szervezeti és működési szabályzatáról szóló 7/2015. (III. 31.) MvM utasítása szerint a korábbi munkaügyi központok, továbbá a munkavédelmi és munkaügyi felügyelőségek összevont főosztályi szervezeti rendben működnek tovább 2015. április 1-től. Az utasítás tartalmazza, hogy a fővárosi és a megyei területi foglalkoztatási és munkaügyi igazgatási feladatokat az országban összesen 1549 fő látja el.

³¹ Továbbá a Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség és a Bányakapitányság.

³² <http://www.bm-tt.hu/mcsoport.html#kozfogmcs>

³³ Az összefoglaló elérhető: http://www.bm-tt.hu/assets/letolt/munkacsoport/kiadvanyrol_portalra.pdf

A Belügyminisztérium szervezésével megrendezésre került az I. Országos Közfoglalkoztatási Kiállítás³⁴, a közfoglalkoztatásban előállított, megtermelt termékek, valamint az ezek háttérül szolgáló jó gyakorlatok koordinált, egy központi helyen történő bemutatása érdekében. Megjelent a közfoglalkoztatás 2014-2015. évi jó gyakorlatait bemutató BM kiadvány³⁵.

Finanszírozás

A 2015. évben a közfoglalkoztatás támogatására a *Nemzeti Foglalkoztatási Alapban a közfoglalkoztatási programok támogatására* induló összegként 270 000 millió forint állt rendelkezésre.³⁶ Ez az előirányzat nyújtott fedezetet a 2014. évben elkezdett közfoglalkoztatási programok kötelezettségvállalásainak a 2015. évre áthúzódó kiadásai teljesítésére is.

„A közfoglalkoztatással egybekötött szociális földprogramok megvalósításának támogatására” indított 2015. évi pályázati eljárás közfoglalkoztatási komponense költségeinek tervezett keretösszege 38 meghívott pályázó részére 71,6 millió forint, megítélt támogatási keretösszege 31 pályázó részére összesen 59,2 millió forint volt³⁷, amely az Emberi Erőforrások Minisztériuma költségvetésében került megtervezésre.

A szövetkezetesítés elősegítése

A közfoglalkoztatási törvény lehetőséget biztosít a Nemzeti Foglalkoztatási Alap közfoglalkoztatási előirányzatából adott támogatásból beszerzett vagyonelemek haszonkölcsön szerződés keretében történő ingyenes átadására szociális szövetkezetek részére. A *közfoglalkoztatási törvény* 2015. december 20. napjától hatályos módosításával³⁸ a közfoglalkoztató az állatállományt haszonkölcsön-szerződés alapján használatba adhatja. Az ilyen haszonkölcsön-szerződés esetében a szaporulat a szociális szövetkezet tulajdonába kerül. A haszonkölcsön-szerződésekben a szociális szövetkezet vállalja, hogy a hasznosításra kapott eszközök hasznosításával kapcsolatos döntések meghozatala előtt, az arra jogosult szövetkezeti szerv vagy személy a kijelölt állami képviselő véleményét kikéri. Ha a szociális szövetkezet a szerződésben erre vonatkozóan vállalt kötelezettségét megsérti, a szerződést azonnali hatállyal fel kell mondani. A szociális szövetkezetbe az állami képviselőt a haszonkölcsön-szerződés lejártáig lehet kijelölni. Az állami képviselőt a közfoglalkoztatásért felelős miniszter jelöli ki. A szociális szövetkezet az állammal vagy az önkormányzattal kötött, közfoglalkoztatási célú hasznosítási szerződésben vállalja, hogy az általa ingyenesen használatba vett termőföldet a haszonbérlet kötelezettségeire meghatározott³⁹ előírások betartásával hasznosítja. Ennek során csak olyan gazdálkodást folytathat, amely nem veszélyezteti a föld termőképességét. A használatba adó hozzájárulása nélkül vagy attól eltérően a föld használatát másnak nem engedheti át, a föld művelési ágát nem változtathatja meg. A földet csak a szerződésben meghatározott célra hasznosíthatja. Ha a föld védett⁴⁰, a

³⁴ <http://kozfoglalkoztatatas.kormany.hu/i-orszagos-kozfoglalkoztatasi-kiallitas-foto>

³⁵ <http://kozfoglalkoztatatas.kormany.hu/download/b/a1/41000/jo%20gyakorlatok%202014-2015.pdf>

³⁶ Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről szóló 2014. évi C. törvény 1. melléklet LXIII. fejezete

³⁷ http://www.emet.gov.hu/kozlemlenyek/szocialis_foldprogram1/

³⁸ 2015. évi CCIV. törvény

³⁹ a 2013. évi CCXII. törvény 58. §-ában

⁴⁰ azaz a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény hatálya alá tartozik

szociális szövetkezet köteles a vonatkozó törvény, illetve a természetvédelmi hatóság földhasználatról hozott előírásait teljesíteni, továbbá nem folytathat olyan tevékenységet, amely a természeti terület állagát vagy állapotát kedvezőtlenül befolyásolja, vagy a természeti értékek fennmaradását bármely módon veszélyezteti. Ha a szociális szövetkezet ezeket a földhasználati kötelezettségeit a használatba adó írásban közölt felhívása ellenére megsérti, a hasznosítási szerződést azonnali hatállyal fel kell mondani.

Ugyancsak 2015. december 20. napjától, a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény módosításával⁴¹ a *földbirtok-politika irányelvei kiegészültek* a föld kedvezményes biztosításával a közfoglalkoztatási törvény alapján⁴² létrehozott szociális szövetkezet részére.

Kitekintés a 2016. év főbb változásaira

A 2016. évi központi költségvetési törvény⁴³ a Nemzeti Foglalkoztatási Alap 8. cím „Start-munkaprogram” kiadási előirányzata összegét 340.000 millió Ft-ban határozta meg. A közfoglalkoztatási bér és a közfoglalkoztatási garantált bér nem emelkedett.

A közfoglalkoztatottak 2016. évi képzései a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal irányításával indultak el. Az ajánlattételi felhívás⁴⁴ 2015. december 3-án jelent meg a „GINOP-6.1.1-15 Alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése” című projekt keretében. Az indítani tervezett képzési programok OKJ és OKJ+hatósági szakképesítést, egyéb szakmai (betanító) képzést nyújtanak, továbbá a hatósági képzést jelenthetnek.

2016. februári indulással a Nemzetgazdasági Minisztérium meghirdette a „Közfoglalkoztatásból a versenyszférába” segítő központi munkaerő-piaci programot⁴⁵. A program célja, hogy a kellő motivációval, szakképzettséggel rendelkező, munkára kész és képes személyek ne a közfoglalkoztatásban vegyenek részt, hanem a versenyszférában helyezkedjenek el, ezzel is elősegítve a teljes foglalkoztatás elérését. A program 2016. február 1-jétől 2016. december 31-ig tart, a keretében nyújtott támogatások forrását a Nemzeti Foglalkoztatási Alap foglalkoztatási alaprészt központi kerete biztosítja. A program összköltsége három milliárd Ft. A programot a Nemzetgazdasági Minisztérium koordinálása mellett az állami foglalkoztatási szervként eljáró fővárosi/megyei kormányhivatalok és a járási/fővárosi kerületi hivatalok valósítják meg.

A közfoglalkoztatás 2016. évi céljairól, feladatairól és területi prioritásairól a Kormány a 1040/2016. (II. 11.) Korm. határozatban rendelkezett.

A Kormány 2016. június 6-án döntött⁴⁶ a mentális, szociális vagy egészségügyi okból foglalkoztatásba be nem vonható álláskereső foglalkoztathatóságának növelését szolgáló 2016. évi kormányzati intézkedésekről. Döntésével összhangban rendelkezett⁴⁷ új, speciális közfoglalkoztatási program támogatásának, továbbá a kapcsolódó speciális közfoglalkoztatási bér bevezetéséről. Speciális közfoglalkoztatási programban hat órában foglalkoztatott közfoglalkoztatott részére megállapított speciális közfoglalkoztatási bér: havibér alkalmazása

⁴¹ 2015. évi CCIV. törvény

⁴² 2011. évi CVI. törvény 4/A. §-a

⁴³ 2015. évi C. törvény 1. melléklet LXIII. fejezete

⁴⁴ https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=611

⁴⁵ A célok elérését segíti a közfoglalkoztatottak elhelyezkedési juttatásáról szóló 328/2015. (XI. 10.) Korm. rendelet.

⁴⁶ 1253/2016. (VI. 6.) Korm. határozat

⁴⁷ 125/2016. (VI. 7.) Korm. rendelet

esetén 41.556 forint, hetibér alkalmazása esetén 10.389 forint, napibér alkalmazása esetén 2077 forint. A legalább középfokú iskolai végzettséget és szakképesítést igénylő munkakör betöltése esetén a közfoglalkoztatási pontok által indított speciális közfoglalkoztatási programban hat órában foglalkoztatott közfoglalkoztatottat megillető speciális garantált közfoglalkoztatási bér: havibér alkalmazása esetén 53.277 forint, hetibér alkalmazása esetén 13.319 forint, napibér alkalmazása esetén 2663 forint.

2016. június 8. napjától lehetőség nyílt⁴⁸ továbbá azon álláskereső személyek napi négy-nyolc órás részmunkaidőben történő foglalkoztatására, akiknek legalább negyven százalékos mértékű egészségkárosodását a rehabilitációs szakértői szerv megállapította, vagy akik vakok személyi járadékában részesülnek, továbbá akik fogyatékosági támogatásban részesülnek. Ezzel kibővült azon személyek köre, akik – egészségi állapotukra tekintettel – akár napi négy órában is végezhetnek munkát közfoglalkoztatási jogviszony keretében.

2016. július 1-jétől hatályát veszítette a közfoglalkoztatási törvény előírása, hogy a közfoglalkoztató a közfoglalkoztatási jogviszony megszüntetését köteles bejelenteni a megyei foglalkoztatási szervnek. Ezzel párhuzamosan az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény kiegészült⁴⁹ azzal, hogy az állami adó- és vámhatóság a közfoglalkoztatásról szóló törvény szerinti közfoglalkoztatási jogviszony megszüntetése esetén a bejelentést haladéktalanul továbbítja az állami foglalkoztatási szervnek.

Felhasznált irodalom

- Bagó József (2015): A közfoglalkoztatás intézményi alakulása 2014-ben. Munkaügyi Szemle 3. szám p. 30-38.
- Busch Irén - Cseres-Gergely Zsombor (2011): A munkapiac intézményi környezetének alakulása 2010 szeptembere és 2011 szeptembere között. Megjelent: Fazekas Károly – Kézdi Gábor (szerk.): Munkaerőpiaci tükör, 2011. MTA Közgazdaságtudományi Intézet Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, p. 205-251.
- Mózer Péter – Tausz Katalin – Varga Attila (2015): A segélyezési rendszer változásai. Esély 3. szám p.43-66.

⁴⁸ 125/2016. (VI. 7.) Korm. rendelet

⁴⁹ 2016. évi XXXII. törvény